

Praktyczne wytyczne na potrzeby oceny zdolności dorosłego bydła do transportu

Podziękowania

Wytyczne przygotowały następujące organizacje:

EUROGROUP FOR ANIMALS

UECBV (Europejski Związek Obrotu Zwierzętami Hodowlanymi i Mięsem)

ANIMALS' ANGELS

ELT (Europejscy Przewoźnicy Zwierząt Gospodarskich)

FVE (Europejska Federacja Lekarzy Weterynarii)

IRU (Międzynarodowy Związek Transportu Drogowego)

*

Zdjęcia dzięki uprzejmości :

- Animals' Angels (s. 1, 15, 18, 19, 21, 23, 35, 39, 41, 43, 46)
- BSI Schwarzenbek/Karen v. Holleben (s. 34, 35)
- Charles Blanc (s. 27)
- Cecile Boos (s. 36)
- DairyCo (s. 30)
- Didier Raboisson (s. 17, 33)
- Jean-Marie Nicol (s. 44, 45)
- Institut de l'Elevage (s. 17, 22, 27, 31, 33, 37, 40, 42, 44)
- Yves Millemann (s. 15, 16, 20, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 47)
- IRU (стр. 34)
- Patrice Bargoin (s. 28)
- Protection Mondiale des Animaux de Ferme (s. 1)
- Sébastien Assié (s. 27)
- Sylvie Chastant (s. 22, 31)
- UECBV (s. 32)
- DEFRA (szablon planu awaryjnego, załączniki 3 i 4)

Specjalne PODZIĘKOWANIA dla INSTITUT DE L'ELEVAGE oraz INTERBEV

Ich „Guide de Non-Transportabilité des Bovins vers l'abattoir” wykorzystano jako szablon dla niniejszych wytycznych.

Copyright © 2012 Eurogroup for Animals, UECBV, Animals' Angels, ELT, FVE, IRU. Wszystkie prawa zastrzeżone. Nie ograniczając praw autorskich zastrzeżonych powyżej, żadna część tej publikacji nie może być powielana, przechowywana w systemach wyszukiwania informacji, wprowadzana do nich ani przesyłana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób (elektronicznie, mechanicznie, jako fotokopie, nagrania lub w inny sposób) bez uprzedniej pisemnej zgody właściciela praw autorskich.

Wstęp

- Niniejsze wytyczne przeznaczone są dla **wszystkich operatorów** zaangażowanych w dowolny etap transportu dorosłego bydła.
- Celem niniejszych wytycznych jest **zapewnienie wszystkim operatorom pomocy w podjęciu decyzji, czy dorosłe bydło¹ nadaje się do transportu**.
- Niniejsze wytyczne odnoszą się wyłącznie do warunków, w jakich przewożone jest **dorosłe bydło**.
- **Niniejszych wytycznych nie można wykorzystywać do postawienia diagnozy** – wyłącznie lekarz weterynarii ma do tego kwalifikacje.
- Aby wytyczne były łatwiejsze do zrozumienia i stosowania, niektóre stany opisane w tekście zostały **zilustrowane za pomocą zdjęć**. Zdjęcia są tylko przykładami i nie mogą być traktowane jako jedyne przedstawienie stanu zwierzęcia.
- Niektóre stany zaprezentowane w niniejszych wytycznych odzwierciedlają sytuacje ekstremalne, które **nie reprezentują typowego stanu** zwierząt gospodarskich.
- Autorzy wytycznych **nie ponoszą odpowiedzialności** w przypadku jakichkolwiek roszczeń, szkód lub strat, które mogą wystąpić wskutek różnych interpretacji informacji zawartych w niniejszych wytycznych.
- **Wykaz przykładów nie jest wyczerpujący**. Istnieją inne, nieopisane tu sytuacje, które będą prowadziły do uznania zwierzęcia za niezdolne do transportu.
- Celem wytycznych jest przedstawienie możliwie dokładnego i pełnego obrazu. Należy zauważyć, że **nie są one dokumentem prawnym**, a tym samym nie są wiążące prawnie.
- Wytyczne mają być wykorzystywane jako uzupełnienie istniejącego prawodawstwa i **NIE zastępują** zobowiązań prawnych.
- Transport zwierząt, które nie nadają się do przewozu, może prowadzić do nałożenia **kar, poniesienia strat finansowych oraz cofnięcia zezwolenia przewoźnikowi lub kierowcy**.

Stosuj niniejsze wytyczne, aby pomóc chronić dobrostan zwierząt oraz zdrowie zwierząt i zdrowie publiczne.

¹ Dla celów niniejszych wytycznych za dorosłe bydło uważa się każde żywe zwierzę z gatunku bydła o masie powyżej 300 kg (z wyjątkiem ras karłowatych) (rozporządzenie (WE) nr 1234/2007, załącznik III, część IV, pkt 2; „bydło dorosłe” oznacza bydło żywe o masie powyżej 300 kg).

Spis treści

Wprowadzenie	6
Definicje	7
Jak czytać oznaczenia?	9
Część I: Prawodawstwo europejskie	10
Streszczenie prawodawstwa UE	11
• Przewóz chorych, zranionych lub słabych zwierząt	11
• Przewóz krów w zaawansowanej ciąży lub świeżo wycielonych	11
• Krowy dojne	11
• Ubój z konieczności poza rzeźnią	12
• Transport możliwy w przypadku spełnienia określonych warunków	13
Część II: Stan zwierząt uniemożliwiający przewóz	14
Niezdolność do poruszania się	15
Poważne otwarte rany	17
Wypadnięcie (narząd wystający z ciała)	18
Obfite i ciągłe krwawienie (poważne krwawienie)	19
Wzdęcie	20
Zwierzę w późnym stadium ciąży lub świeżo wycielone	21
Widoczne łożysko	22
Skrajne wychudzenie (wyniszczenie)	23
Wnioski	24
Część III: Stan zwierząt, który wymaga dalszej oceny przed transportem	25
Podjmowanie właściwej decyzji	26
Trudności z poruszaniem się	27
Jak ocenić kulawiznę	29
Rany chirurgiczne	31
Rany	33
Dolegliwości skórne	36
Nieprawidłowa wydzielina	37
Opuchlizna	38
Biegunka	40
Trudności z oddychaniem	41
Zapalenie wymion	42
Krowy mleczne	43
Nietypowe zachowanie lub oznaki zdenerwowania	44
Zwierzęta niebezpieczne	45
Zwierzęta niedowidzące	46

Spis treści (cd)

ZAŁĄCZNIK I: Najważniejsze podstawy prawne	48
ZAŁĄCZNIK II: Zalecenia dotyczące przypadków, gdy w gospodarstwach, miejscach gromadzenia zwierząt, punktach kontroli lub podczas transportu stwierdzona zostanie niezdolność zwierząt do transportu	49
ZAŁĄCZNIK III: Szablon ogólnego planu awaryjnego	50
ZAŁĄCZNIK IV: Szablon planu awaryjnego na potrzeby planowania podróży	51

Wprowadzenie

- Lepsze zrozumienie dokumentów prawnych -

Aby chronić zdrowie zwierząt, dobrostan zwierząt i zdrowie publiczne, w prawodawstwie europejskim i krajowym określono warunki, w których zwierzęta uważa się za niezdolne do transportu.

Przepisy jasno stanowią, że:

- **Nikt nie może przewozić zwierząt lub zlecać transportu zwierząt w sposób powodujący ich okaleczenie lub przyczyniający się do zadawania im cierpienia** (rozporządzenie (WE) nr 1/2005, art. 3).
- **Zwierzęta mogą być przewożone jedynie jeżeli są zdolne do transportu, natomiast wszystkie zwierzęta muszą być transportowane w warunkach gwarantujących im brak zranień lub niepotrzebnego cierpienia** (rozporządzenie (WE) nr 1/2005, załącznik I, rozdział I, pkt 1).
- **Opiekunowie zwierząt w miejscu wyjazdu, transferu lub w miejscu przeznaczenia oraz operatorzy punktów gromadzenia zapewniają przestrzeganie przepisów technicznych ustanowionych w rozdziale I i III sekcja 1 załącznik I w odniesieniu do transportowanych zwierząt** (rozporządzenie (WE) nr 1/2005, art. 8 i 9). Ilustracje przedstawione w niniejszych wytycznych są wyłącznie przykładami i przy podejmowaniu decyzji, czy zwierzę w ogóle nie może być przewożone lub czy **może być „zdolne do zaplanowanego przewozu”** trzeba kierować się profesjonalnym osądem: np. w pewnych szczególnych okolicznościach lekko ranne lub chore zwierzę może być przewożone, w oparciu o zalecenie lekarza weterynarii, na krótkich dystansach po podjęciu odpowiednich środków ostrożności.

W niniejszych wytycznych prezentowane są podstawowe przepisy rozporządzenia (WE) nr 1/2005 w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu. Równie ważne jest przeanalizowanie przepisów krajowych mających zastosowanie w państwach członkowskich.

Niniejszych wytycznych nie można wykorzystywać do postawienia diagnozy - wyłącznie lekarz weterynarii ma do tego kwalifikacje.

Definicje

Przy opisywaniu stanów przedstawionych w częściach II i III niniejszych wytycznych zastosowano poniższe definicje.

1. Bydło w dobrym stanie ogólnym

Na przykład:

- zwierzę uważne, reagujące
- skóra lśniąca i sucha, zadbana
- oddycha normalnie
- dobry stan fizyczny
- stojąc i chodząc, równomiernie rozkłada ciężar na wszystkie cztery kończyny, grzbiet prosty
- brak widocznych oznak bólu.

2. Bydło w złym stanie ogólnym

Na przykład:

- bydło obojętne w stosunku do otoczenia (apatyczne) *lub*
- zażawione/zmętniałe oczy *lub*
- utrzymujące się odmawianie jedzenia *lub* picia *lub*
- gorączka: temperatura ciała $> 39,5^{\circ}\text{C}$ *lub* hipotermia ($< 37,5^{\circ}\text{C}$) *lub*
- znacznie przyspieszony oddech, znaczne sapanie *lub* ziajanie, znaczny kaszel *lub*
- widoczne oznaki silnego bólu, takie jak wyginanie grzbietu w połączeniu z innymi objawami, na przykład płytki przyspieszony oddech, nietypowa postawa *lub* chód, nadmierna potliwość bez wysiłku fizycznego *lub* upału, skrajne wychudzenie.

3. Bydło zalegające: zwierzęta leżące, niezdolne do wstania ani utrzymania pozycji stojącej.

4. Niezdolność do poruszania się bez bólu

Do oznak bólu podczas poruszania się zaliczają się następujące objawy:

- zwierzę wyraźnie kuleje *lub* nie rozkłada ciężaru ciała na wszystkie cztery kończyny *lub*
- wygięty grzbiet *lub*
- nieprawidłowa postawa *lub*
- nieprawidłowy chód *lub*
- płytki, przyspieszony oddech.

Definicje (cd)

5. **Niezdolność do samodzielnego chodzenia:**

Samodzielne chodzenie oznacza:

- nie ma potrzeby stosowania elektrycznych poganiaczy, wielokrotnych uderzeń ani ciągłego silnego ciągnięcia za uprzęż. Wyjątek mogą stanowić bardzo uparte zwierzęta, które nie wykazują widocznych oznak bólu lub stresu,
- nie ma potrzeby zapewniania zewnętrznego wsparcia, aby zwierzę mogło utrzymać postawę, np. gdy zwierzę może stracić równowagę.

6. **Oslabienie fizjologiczne:** wszelkie osłabienie zwierzęcia, które nie jest spowodowane zranieniem lub chorobą. Osłabienie to może świadczyć o określonym stanie, który uniemożliwia transport, np. zmęczeniu, zaawansowanym stadium ciąży lub niedawnym wycieleniu.

7. **Procesy patologiczne:** każdy stan zwierzęcia wywołany zranieniem lub chorobą. Może to skutkować objawami lub skutkami, które uniemożliwiają transport.

W niniejszych wytycznych podano przykłady takich stanów.

Jak czytać oznaczenia?

W celu ułatwienia zastosowaliśmy symbole , i oraz oznaczenia kolorami na górze i u dołu strony, aby pomóc czytelnikowi w rozróżnieniu różnych części niniejszych wytycznych.

Zwierzę niezdolne do transportu

Zwierzę może być zdolne do transportu, ale potrzebna jest dalsza ocena

Zwierzę zdolne do transportu

Ostrzeżenie - zwróć uwagę

Cytał z prawodawstwa

PRAWODAWSTWO EUROPEJSKIE

W niniejszych wytycznych prezentowane są podstawowe przepisy rozporządzenia (WE) nr 1/2005 w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu. Równie ważne jest przeanalizowanie przepisów krajowych mających zastosowanie w państwach członkowskich.

Streszczenie prawodawstwa UE

Przewóz chorych, zranionych lub słabych zwierząt

„Zwierzęta zranione lub wykazujące słabość fizjologiczną lub patologię, nie będą uważane za zdolne do transportu, w szczególności, jeśli:

- nie są zdolne do samodzielnego poruszania się bez bólu lub poruszania się bez pomocy;
- mają poważną ranę otwartą, lub wypadnięcie”.

Rozporządzenie (WE) nr 1/2005, załącznik I, rozdział I, pkt 2 lit. a), b)

Przewóz krów w zaawansowanej ciąży lub świeżo wycielonych

„Zwierzęta zranione lub wykazujące słabość fizjologiczną lub patologię, nie będą uważane za zdolne do transportu, w szczególności, jeśli są to ciężarne samice będące w okresie przekraczającym 90 % lub więcej przewidywanego okresu ciąży, lub są to samice, które urodziły w poprzednim tygodniu”.

Rozporządzenie (WE) nr 1/2005, załącznik I, rozdział I, pkt 2 lit. c)

Krowy dojne

„Dojne krowy (...), którym nie towarzyszy potomstwo, muszą być dojne w odstępach nie większych niż 12 godzin”.

Rozporządzenie (WE) nr 1/2005, załącznik I, rozdział I, pkt 6

„W przypadku długich przewozów (...) przewoźnicy organizatorzy stosują przepisy dotyczące dzienników podróży zamieszczone w załączniku II”.

Rozporządzenie (WE) nr 1/2005, art. 5 ust. 4

Streszczenie prawodawstwa UE (cd)

Ubój z konieczności poza rzeźnią

Zwierzęta, którym przydarzył się wypadek (np. złamanie nogi) uniemożliwiający ich transport ze względu na dobrostan, można poddać ubojowi z konieczności na terenie gospodarstwa pod warunkiem przestrzegania pewnych warunków wymienionych w przepisach prawnych.

„Przedsiębiorstwa sektora spożywczego zobowiązane są zapewnić, aby mięso zwierząt gospodarskich kopytnych poddanych ubojowi z konieczności poza rzeźnią było wykorzystane do celów spożycia przez ludzi wyłącznie, jeżeli spełnia poniższe wymogi.

1. Zwierzę zdrowe pod wszystkimi innymi względami miało wypadek, który uniemożliwił jego transport do rzeźni z przyczyn podyktowanych jego dobrostanem.

2. Zwierzę musi zostać poddane badaniu przedubojowemu przez lekarza weterynarii.

3. Zwierzę poddane ubojowi i odkrwawieniu musi zostać przewiezione do rzeźni w higienicznych warunkach i bez zbędnej zwłoki. Usunięcia żołądka i jelit, bez dalszej obróbki poubojowej, można dokonać na miejscu, pod nadzorem lekarza weterynarii. Wszelkie usunięte narządy wewnętrzne muszą towarzyszyć zwierzęciu do rzeźni, oraz muszą być oznakowane jako przynależące do tego zwierzęcia.

4. Jeżeli od chwili dokonania uboju do przybycia do rzeźni upływa więcej niż dwie godziny, zwierzę musi zostać schłodzone. Jeżeli klimat na to zezwala, nie ma konieczności poddawania zwierzęcia chłodzeniu aktywnemu.

5. Zwierzęciu musi towarzyszyć do rzeźni oświadczenie przedsiębiorcy sektora spożywczego, który utrzymywał zwierzę, stwierdzające tożsamość zwierzęcia oraz zawierające informacje na temat weterynaryjnych produktów leczniczych lub innych środków, jakie podawano zwierzęciu lub wobec niego stosowano, z wyszczególnieniem dat podawania i okresów karencji.

6. Zwierzęciu musi towarzyszyć do rzeźni poświadczenie lekarza weterynarii, stwierdzające korzystny wynik badania przedubojowego, jego datę i czas oraz przyczynę uboju z konieczności, a także charakter leczenia, jakie zastosował lekarz weterynarii wobec danego zwierzęcia.

Rozporządzenie (WE) nr 853/2004, załącznik III, sekcja I, rozdział VI, pkt 1-6.

Streszczenie prawodawstwa UE (cd)

Transport możliwy w przypadku spełnienia określonych warunków

„Chore lub zranione zwierzęta mogą być uznawane za zdolne do transportu, jeśli są:

§

- a) i lekko zranione lub chore, a transport nie spowoduje dodatkowego cierpienia; w razie wątpliwości, konieczna jest decyzja weterynarza;
- b) (...)
- c) transportowane pod nadzorem weterynaryjnym lub po leczeniu lub też po diagnozie weterynaryjnej. Zezwolenie na tego rodzaju transport zostaje wydane jedynie wówczas, jeśli objęte nim zwierzęta nie są poddane niepotrzebnemu cierpieniu lub złemu traktowaniu;
- d) zwierzęta poddane procedurom weterynaryjnym wynikającym z praktyk rolniczych, takich jak pozbawianie rogów lub kastracja, pod warunkiem, że rany są całkowicie zagojone”.

Rozporządzenie (WE) nr 1/2005, załącznik I, rozdział I, pkt 3.

§

Zwierzęta chore lub w stanie, który w czasie obróbki lub spożywania mięsa mógłby zostać przeniesiony na zwierzęta lub ludzi, oraz, ogólnie, zwierzęta wykazujące kliniczne objawy choroby ogólnoustrojowej lub wyniszczenia, nie są ubijane z przeznaczeniem do spożycia przez ludzi. Tego rodzaju zwierzęta muszą być ubite oddzielnie, w takich warunkach, aby nie doszło do zanieczyszczenia innych zwierząt lub tuszy, oraz muszą być uznane za nienadające się do spożycia przez ludzi.

Rozporządzenie (WE) nr 854/2004, załącznik I, sekcja II, rozdział III, pkt 4.

STAN ZWIERZĄT UNIEMOŻLIWIAJĄCY PRZEWÓZ

Warunki przedstawione w niniejszych wytycznych nie odzwierciedlają typowego stanu zwierząt gospodarskich w UE.

1) Niezdolność do poruszania się

Oznacza to, że zwierzę jest niezdolne:

- do poruszania się bez bólu
- do samodzielnego chodzenia
- do wstania (zwierzęta te powszechnie określa się jako „zalegające”) lub
- do utrzymywania się w pozycji stojącej lub
- do chodzenia lub
- zwierzę może stracić równowagę podczas transportu

Zob. definicje na str. 7 i 8.

© Animals' Angels

Zwierzę zalegające: zwierzę leżące, niezdolne do wstania ani utrzymania pozycji stojącej.

Zwierzę mogące stracić równowagę podczas transportu

© Yves Millemann

1) Niezdolność do poruszania się (cd)

Paraliż kleszczowy
krowy – zwierzę
niezdolne do wstania.

© Yves Millemann

Zapalenie: lewa przednia
noga jest spuchnięta i
odciążona. Zwierzę nie jest
zdolne do poruszania się bez
ból.

© Yves Millemann

Wykaz ten nie jest wyczerpujący

2) Серiousна открита рана

Oznacza to:

- otwartą ranę z otwarciem jamy ciała, takiej jak: klatka piersiowa, jama brzuszna lub puszka mózgowa. Z zewnątrz mogą być widoczne organy wewnętrzne (jelita, żołądek itd.).
- każdą ranę operacyjną, która otworzyła się ponownie z powodu wewnętrznego ropnia lub zerwania szwów
- rozległą, zakażoną, otwartą ranę (której może towarzyszyć ropa lub larwy)
- każdą rozległą ranę, w której poważnie naruszono ciągłość powierzchni ciała. Skóra, mięśnie lub błony śluzowe mogą być rozerwane.

UWAGA: Rany mogą powodować ból, mogą być zakażone i krwawić, co może prowadzić do poważnej utraty krwi, a nawet śmierci.

Institut de l'Elevage/© Didier Raboisson

Rozległa rana, przecięte skóra i mięśnie. W tym przypadku jest to ponowne otwarcie rany chirurgicznej, powodujące ból i ryzyko dalszych obrażeń, otwarcia i krwawienia.

3) Wypadnięcie (narząd wystający z ciała)

- Wypadać mogą różne organy, takie jak: odbytnica, pochwa i macica.
- Wypadnięte organy mogą łatwo ulec uszkodzeniu podczas transportu i może to prowadzić do obfitego krwawienia.
- Podczas transportu stan ten może się pogorszyć.

© Animals' Angels

Wypadnięcie pochwy.

4) Obfite i ciągłe krwawienie (poważne krwawienie)

- Obfite i ciągłe krwawienie wskazuje na zranienie lub chorobę
- Może się ono nasilić podczas transportu
- Poważna utrata krwi może prowadzić do śmierci.

© Animals' Angels

Krowa krwawiąca przez pochwę.

5) Wzdęcie

- Wzdęcie występuje, gdy w żołądku powstaje zbyt dużo gazu
- Wraz z gromadzeniem się gazu brzuch będzie się wzdymał
- Mogą wystąpić trudności z oddychaniem i pojawić się nagłe zaburzenia krążenia
- Zwierzę może paść podczas transportu

© Yves Millemann

Zwierzę wzdęte z obu stron: jego brzuch jest wzdęty z powodu wzdęcia żwacza.

6) Zwierzę w późnym stadium ciąży lub świeżo wycielone

- Zwierzęta, które są w ostatnim miesiącu ciąży lub wycieliły się w ciągu poprzedniego tygodnia, są niezdolne do transportu.
- W razie wątpliwości należy skontaktować się z posiadaczem zwierząt.

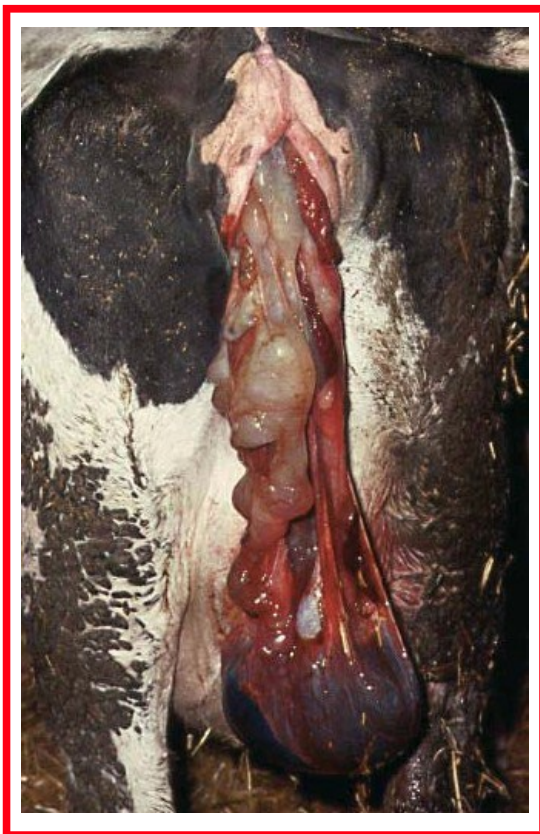
© Animals' Angels

Krowa świeżo wycielona: w pierwszym tygodniu po wycieleniu transport krów jest zabroniony.

7) Widoczne łożysko

- Zwierzęcia z widocznym łożyskiem nie wolno przewozić.
- Widoczne łożysko wskazuje na niedawne wycielenie lub aborcję.
- Może wskazywać na problemy zdrowotne, którym towarzyszy ryzyko komplikacji.

Institut de l'Elevage/© Sylvie Chastant

łożysko zwisające z pochwy.

8) Skrajne wychudzenie (wyniszczenie)

- Wyniszczone krowy często są opisywane jako „skóra i kości” – ich żebra i kręgi są wyraźnie widoczne
- Są one zbyt słabe na transport, ponieważ nie mają wystarczającej siły mięśni
- Jeżeli takie zwierzęta zostaną zaprezentowane w rzeźni, będą odrzucone przez służby weterynaryjne jako niezdatne do spożycia przez ludzi (zob. str. 13, pkt 2).

© Animals' Angels

Zwierzęta wyniszczone, zbyt słabe, aby można było je transportować.

Wnioski

Zwierzęta wykazujące którykolwiek stan spośród wymienionych w części II nie mogą być transportowane.

Wobec takich zwierząt należy natychmiast zastosować postępowanie zgodnie z zaleceniami określonymi w załączniku II.

*

Jeśli zwierzę miało wypadek, może być poddane ubojowi na miejscu i przetransportowane do rzeźni – o ile spełnione są warunki wymienione w rozporządzeniu (WE) nr 853/2004 (zob. str. 12).

STAN ZWIERZĄT, KTÓRY WYMAGA DALSZEJ OCENY PRZED TRANSPORTEM

Podejmowanie właściwej decyzji

Istnieją sytuacje, w których trudno ocenić stan zwierzęcia i może być trudno podjąć decyzję

Celem tej części wytycznych jest przedstawienie szeregu budzących wątpliwości stanów zwierząt, aby zapewnić przejrzyste wskazówki, które pomogą w podjęciu decyzji, czy zwierzę może być transportowane

Trzeba wziąć pod uwagę:

- ogólny stan zwierzęcia
- czas trwania i konkretne okoliczności transportu, takie jak warunki klimatyczne, gęstość załadunku itp.
- czy stan zwierzęcia może się pogorszyć podczas transportu
- ryzyko odrzucenia zwierzęcia przez służby inspekcyjne w rzeźni

1) Trudności z poruszaniem się

Zasada ogólna:

NIE MOŻNA PRZEWOZIĆ ZWIERZĘCIA, KTÓRE NIE JEST W STANIE UTRZYMAĆ SWOJEGO CIĘŻARU NA WSZYSTKICH CZTERECH NOGACH

Aby podjąć decyzję, trzeba wziąć pod uwagę:

- chęć poruszania się
- oznaki bólu
- nieprawidłową postawę lub nieprawidłowy chód (np. wygięty grzbiet)
- zdolność dotrzymania kroku innym zwierzętom
- ogólny stan zwierzęcia

Institut de l'Elevage/© Sébastien Assié

Krowa z zaburzeniami chodu (tylne nogi), sprawdzić, czy zwierzę jest w stanie utrzymać ciężar na wszystkich czterech nogach i zachować równowagę!

Zwierzę wygląda dobrze, lecz potrzebna jest dalsza ocena: czy zwierzę będzie w stanie oprzeć ciężar ciała na prawej przedniej nodze i poruszać się bez bólu?

© Charles Blanc

1) Trudności z poruszaniem się (cd.)

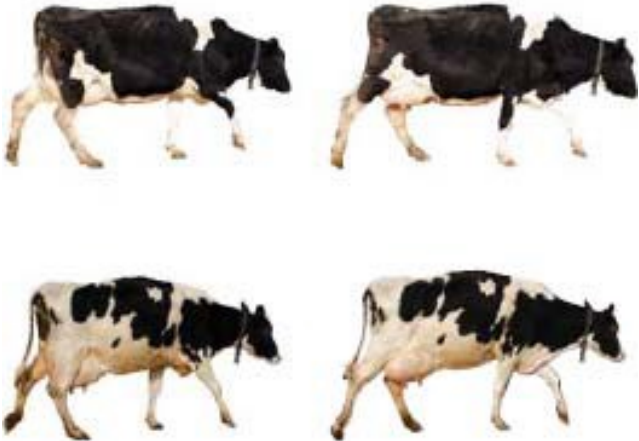
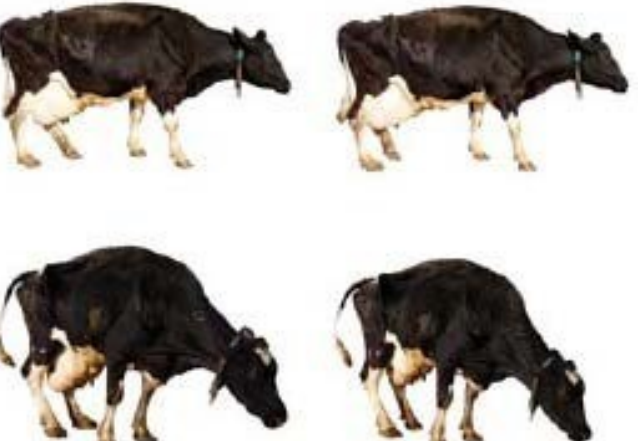

Zwierzę oszczędzające tylną nogę: takie ułożenie nogi może wskazywać na problem. Potrzebna jest dalsza ocena: czy zwierzę będzie w stanie oprzeć ciężar ciała na tej nodze i poruszać się bez bólu?

Jak ocenić kulawiznę

Kategoria	Wynik	Opis zachowania zwierzęcia	Decyzja
 Dobra zdolność do poruszania się	0	Zwierzę chodzi z r ó w n y m obciążeniem i rytmem na wszystkie cztery nogi, nie wygina grzbietu. M o ż e wykonywać długie, płynne kroki	Zwierzę zdolne do transportu
 Niepełna zdolność do poruszania się	1	Kroki nierówne (rytm lub obciążenie) lub skrócone; nie m o ż n a natychmiast określić, która kończyna lub kończyny są okulawione .	Zwierzę zdolne do transportu

Jak ocenić kulawiznę

Kategoria	Wynik	Opis zachowania zwierzęcia	Decyzja
 Ograniczona zdolność do poruszania się	2	Nierówne obciążenie kończyny, którą można natychmiast wskazać, lub wyraźnie skrócone kroki (zwykle z wygięciem środkowej części grzbietu)	Jeżeli zwierzę utrzymuje ciężar ciała na czterech nogach: Zwierzę zdolne do transportu ✓ Jeżeli zwierzę nie utrzymuje ciężaru ciała na czterech nogach: Zwierzę niezdolne do transportu ✗
 Poważnie ograniczona zdolność do poruszania się	3	Zwierzę nie może chodzić w tempie energicznego chodu człowieka (nie może nadążyć za zdrowym stadem) oraz wykazuje oznaki związane z wynikiem 2.	Zwierzę niezdolne do transportu ✗

Wykorzystane za zgodą DairyCo. Opracowane na potrzeby DairyCo Mobility Score – brytyjskiej inicjatywy współpracującej z producentami.

2) Rany chirurgiczne

Szwy na sromie:

IDE/© Sylvie Chastant/Yves Millemann

Tej krowie założono klamry pochwowe, aby zapobiec wypadnięciu macicy lub pochwy.

Przed załadunkiem należy sprawdzić, czy klamry nie stwarzają ryzyka zranienia podczas transportu!

Transport po upływie mniej niż tygodnia po wycieleniu:

NIE TRANSPORTOWAĆ

Transport po upływie co najmniej tygodnia po wycieleniu i zwierzę w złym stanie ogólnym:

NIE TRANSPORTOWAĆ

Transport po upływie co najmniej tygodnia po wycieleniu i zwierzę w dobrym stanie ogólnym:

ZWIERZĘ ZDOLNE DO TRANSPORTU

2) Rany chirurgiczne (cd.)

Otwarte rany, które zaszyto:

© Yves Millemann

Ta rana nie jest w pełni zagojona; została zszyta 2 dni temu

NIE TRANSPORTOWAĆ

© Zeev Noga

Przykład zagojonej rany bez ryzyka ponownego otwarcia

ZWIERZĘ ZDOLNE DO TRANSPORTU

3) Rany

Trzeba wziąć pod uwagę możliwość powodowania przez rany bólu i utraty krwi podczas transportu, co może pogorszyć stan zwierzęcia.

Aby podjąć decyzję, trzeba będzie wziąć pod uwagę:

- czy rana jest rozległa lub poważna
- czy rany są liczne
- czy rana jest mała lub niezbyt poważna
- czy rana jest zagojona czy niezagojona/otwarta.

Jeżeli rana jest poważna i otwarta, zwierzę jest niezdolne do transportu (zob. część II niniejszych wytycznych, str. 17).

Institut de l'Elevage/© Didier Raboisson

W tej ranie na prawej tylnej nodze widać wyciek ropy. Może to być poważna rana z otwarciem jamy stawu lub tylko proces powierzchowny.

Przed załadowaniem zwierzęcia należy sprawdzić, czy jest ono w stanie utrzymać ciężar na tej nodze.

3) Rany (cd.)

© BSI Schwarzenbek - Karen von Holleben

Ułamany róg: poważna rana z otwarciem puszeki mózgowej, powierzchnia rany wrażliwa i odsłonięta.

© IRU

Ułamany róg: ta rana jest mniej poważna niż na to wygląda. Wrażliwa tkanka nadal jest pokryta pozostałościami rogu, a krwawienie jest ograniczone.

3) Rany (cd.)

© Animals' Angels

Poważna rana kopyta z towarzyszącymi objawami zapalenia (obrzęk, zaczerwienienie i z pewnością ból).

© Animals' Angels

Małe, nierozległe lub niezbyt poważne rany: na stawach śródręcza. Rany są powierzchowne, naruszona jest tylko skóra, upływ krwi jest bardzo ograniczony.

© BSI Schwarzenbek - Karen von Holleben

Małe, nierozległe lub niezbyt poważne rany: na ogonie. Rana jest powierzchowna, naruszona jest tylko skóra, upływ krwi jest bardzo ograniczony.

4) Dolegliwości skórne

Dolegliwości skórne mogą być objawem choroby, mogą być zaraźliwe, a także mogą przenosić się na inne zwierzęta lub na ludzi.

Trzeba wziąć pod uwagę:

- ogólny stan zwierzęcia
- obecność nieprzyjemnego zapachu, strupów, wilgoci
- czy zmiany/oznaki są rozległe czy miejscowe.

© Cécile Boos

Zwierzę z oparzeniami słonecznymi: przez załadowaniem zwierzęcia należy sprawdzić jego stan ogólny!

© Yves Millemann

Brodawki na odsłoniętej części ciała mogą powodować ryzyko urazu podczas transportu.

© Yves Millemann

Obszary pozbawione sierści: w tym przypadku jest to powierzchowny proces bez wysięku wydzieliny i bez wpływu na ogólny stan zwierzęcia.

5) Nieprawidłowa wydzielina

Nieprawidłowa wydzielina może być objawem choroby.

Trzeba wziąć pod uwagę:

- ogólny stan zwierzęcia
- ilość, barwę, konsystencję i zapach wydzieliny
- miejsce pochodzenia wydzieliny (jama ustna, nos, pochwa, penis).

© Yves Millemann

Obfita wydzielina ropna z macicy wskazuje na poważną ogólnoustrojową chorobę krowy.

© Institut de l'Elevage

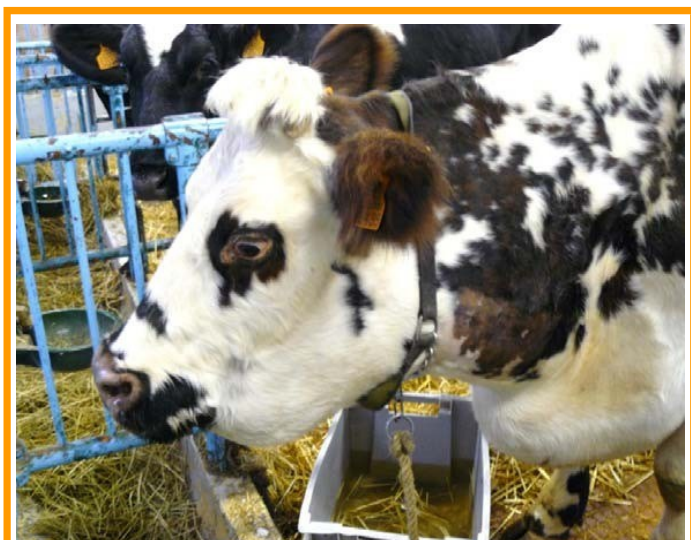
Proces miejscowy, wydzielina z nosa bez wpływu na ogólny stan zwierzęcia.

6) Opuchlizna

Opuchlizna może być odosobnionym objawem lub elementem choroby ogólnoustrojowej.

Trzeba wziąć pod uwagę:

- ogólny stan zwierzęcia,
- czy opuchlizna jest gorąca, zaczerwieniona, bolesna przy dotyku,
- czy opuchlizna powoduje nieprawidłową postawę lub chód (zob. rozdział I, str. 27-28),
- czy opuchlizna może zwiększyć ryzyko urazu potencjalnie prowadzącego do poważnej utraty krwi.

© Yves Millemann

Ta opuchlizna jest obrzękiem i może wskazywać na poważne problemy (np. problemy z krążeniem lub poważną infekcję pasożytniczą).

Konieczna jest dalsza ocena ogólnego stanu zwierzęcia.

6) Opuchlizna (cd.)

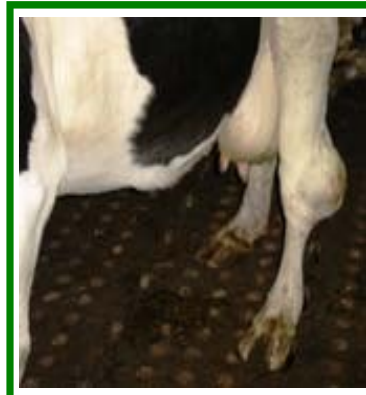
© Yves Millemann

Rozległa ropowica: objaw poważnej infekcji z ogromnym ryzykiem nagłego pogorszenia ogólnego stanu zwierzęcia.

© Yves Millemann

© Animals' Angels

W powyższych przykładach: zlokalizowane miejscowo zmiany patologiczne nie wpływające na ogólny stan zwierząt. Nie ma ryzyka urazu ani kulawizny.

Puchnięcie kilku stawów często jest objawem wewnętrznej infekcji ogólnoustrojowej. Jeżeli zwierzę kuleje, zob. Trudności z poruszaniem się (str. 27).

7) Biegunka

Biegunka może być odosobnionym objawem lub elementem choroby ogólnoustrojowej.

Trzeba wziąć pod uwagę:

- ogólny stan zwierzęcia,
- ryzyko pogorszenia ogólnego stanu zwierzęcia i odwodnienia w czasie transportu,
- ryzyko przeniesienia chorób zakaźnych.

© Institut de l'Elevage

Zwierzęta, które straciły dużą ilość płynów, charakteryzują się złym stanem ogólnym.

© Yves Millemann

Zwierzę można transportować, jeżeli utrata płynów jest ograniczona i zwierzę nadal jest w dobrym stanie ogólnym.

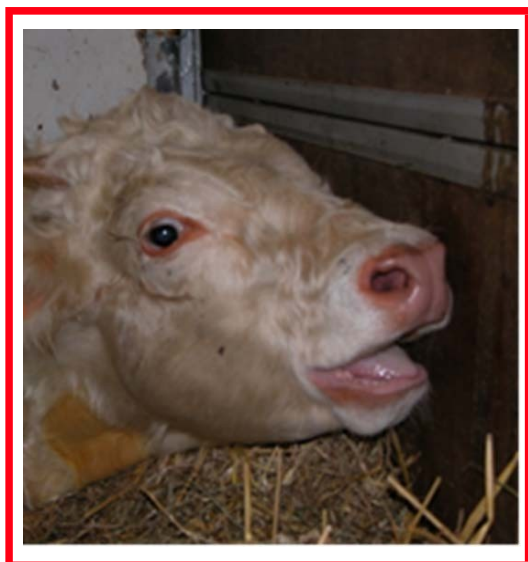
Uwaga: znaczna utrata płynów może być groźna i prowadzić do gwałtownego pogorszenia stanu zwierzęcia.

8) Trudności z oddychaniem

Trudności z oddychaniem mogą wskazywać na inne poważne problemy zdrowotne.

Trzeba wziąć pod uwagę:

- ogólny stan zwierzęcia,
- beczność niewydolności oddechowej (np. otwarta jama ustna, głowa i szyja wyciągnięte do przodu, rozstawione przednie kończyny, dyszenie i ślinotok),
- to, że nagłe pogorszenie stanu podczas transportu może prowadzić do śmierci.

Zwierzęta na obu zdjęciach wykazują poważne objawy niewydolności oddechowej i nie będą w stanie poradzić sobie z dodatkowym stresem spowodowanym transportem.

9) Zapalenie wymion

Zapalenie wymion może w trakcie transportu spowodować problemy związane z dobrostanem zwierząt.

Trzeba wziąć pod uwagę:

- ogólny stan zwierzęcia,
- ryzyko potencjalnego bólu lub cierpienia podczas transportu,
- nieprawidłową postawę lub nieprawidłowy chód.

© Institut de l'Elevage

Zgorzelinowe zapalenie wymienia: fioletowe lub błękitne wymiona z wilgotną, lśniącą raną i wysokie ryzyko śmierci.

© Yves Millemann

Proces miejscowy, brodawki pomiędzy ćwiartkami wymienia bez wpływu na ogólny stan zwierzęcia.

10) Krowy mleczne

Krowy mleczne mogą być wrażliwymi zwierzętami i zgodnie z prawodawstwem UE ich transport wymaga szczególnej uwagi (zob. str. 11).

Trzeba wziąć pod uwagę:

- jeśli krowom mlecznym nie towarzyszą ich cielęta, muszą być dojone co 12 godzin,
- jeżeli krowy mleczne mają być transportowane dłużej niż 12 godzin, przewoźnika należy wcześniej o tym poinformować, aby zagwarantować, że na trasie transportu dostępne jest wyposażenie udojowe (dzienniki podróży muszą być dostępne na przynajmniej dwa dni robocze przed wyjazdem),
- krowy mleczne, które nie są regularnie dojone, odczuwają dotkliwy ból i mogą być narażone w trakcie transportu na dodatkowe problemy związane z dobrostanem zwierząt.

© Animals' Angels

Mleko kapiące z wymienia. Brak udoju prowadzi do dotkliwego bólu i ryzyka osłabienia podczas transportu.

11) Nietypowe zachowanie lub oznaki zdenerwowania

Nietypowe zachowanie i oznaki zdenerwowania mogą być związane z szeregiem problemów zdrowotnych, z których część trudno zidentyfikować.

Trzeba wziąć pod uwagę:

- zwykłe zachowanie zwierzęcia,
- czy może być zestresowane lub podniecone,
- czy zachowanie jest związane z innymi objawami,
- czy istnieją jakiegokolwiek problemy zdrowotne lub związane z bezpieczeństwem.

© Jean-Marie Nicol

Zwierzę wykazuje oznaki zdenerwowania, napiera na ścianę.

12) Zwierzęta niebezpieczne

- Niebezpieczne zwierzęta mogą stać się niemożliwe do opanowania, a tym samym stanowić większe ryzyko dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi, innych zwierząt i dla siebie samych.
- Zachowania społeczne różnią się w zależności od wieku, rasy, wcześniejszych doświadczeń i płci.
- Podczas operacji transportu bydło może stać się bardziej agresywne i niebezpieczne.
- Przewoźnik musi zostać poinformowany o tym przez posiadacza zwierząt przed rozpoczęciem operacji transportu.
- Decyzję co do ryzyka załadunku niebezpiecznego zwierzęcia podejmuje przewoźnik, mając na uwadze potencjalne zagrożenia dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi oraz dobrostanu zwierząt.

© Jean-Marie Nicol

Niebezpieczny byk: chcesz zaryzykować?

14) Zwierzęta niedowidzące

ZWIERZĘTA JEDNOOKIE

Zwierzęta niedowidzące łatwo ulegają dezorientacji, wpadają w strach lub stresują się i dlatego należy je transportować wraz z ich stadem.

© Animals' Angels

Niewidzące oko.

14) Zwierzęta niedowidzące (cd.)

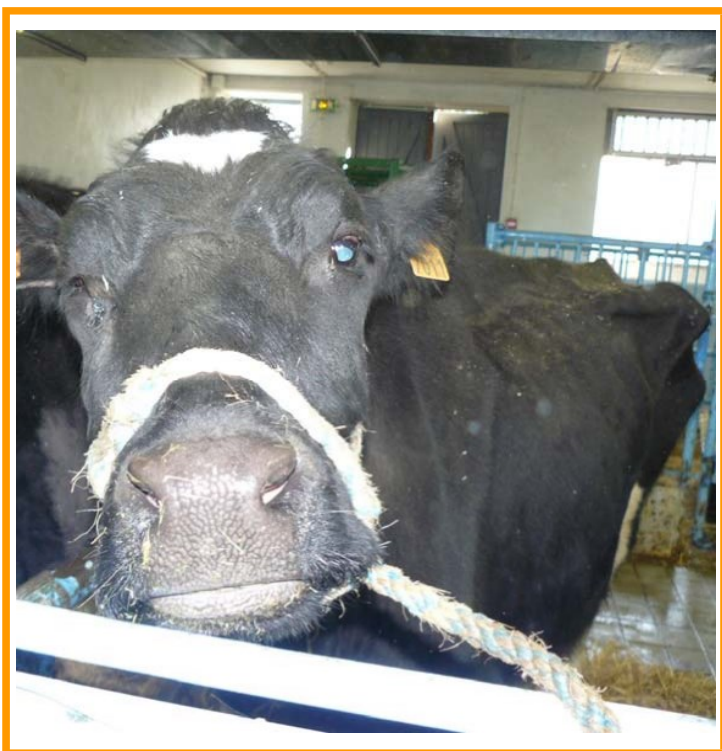
ZWIERZĘTA NIEWIDOME

Jeżeli zwierzę jest niewidome, ryzyko dezorientacji, przestraszenia lub zestresowania, a więc i zranienia podczas transportu, jest wyjątkowo wysokie.

Dlatego niewidomych zwierząt nie należy transportować.

Doświadczenie praktyczne wskazuje jednak na to, że wyłącznie w pewnych bardzo szczególnych warunkach określonych przez weterynarza niewidome zwierzę nie wykazuje oznak dodatkowego stresu podczas transportu na krótkie odległości.

© Yves Millemann

Niewidome zwierzę:
d u ż e r y z y k o
dezorientacji i stresu;
także ryzyko utraty
równowagi podczas
transportu.

Załącznik I

Najważniejsze podstawy prawne

Prawodawstwo europejskie:

- Rozporządzenie (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego
- Rozporządzenie (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania

Załącznik II

Zalecenia dotyczące przypadków, gdy w gospodarstwach, miejscach gromadzenia zwierząt, punktach kontroli lub podczas transportu stwierdzona zostanie niezdolność zwierząt do transportu.

W gospodarstwach, miejscach gromadzenia zwierząt i punktach kontroli:

- oddzielenie zwierząt niezdolnych do transportu od pozostałych
- natychmiastowe leczenie zwierząt niezdolnych do transportu lub konsultacja weterynaryjna
- jeżeli zajdzie taka potrzeba, ubój lub uśmiercenie z konieczności, w sposób, który nie wywołuje u zwierząt niepotrzebnego cierpienia.

Podczas transportu

- jak najszybsze oddzielenie zwierząt niezdolnych do transportu od pozostałych
- jak najszybsze udzielenie pierwszej pomocy i zastosowanie odpowiedniego leczenia weterynaryjnego. Jeżeli zajdzie taka potrzeba, ubój lub uśmiercenie z konieczności, w sposób, który nie wywołuje u zwierząt niepotrzebnego cierpienia
- zastosowanie środków przewidzianych w **planie awaryjnym** (dla przewozów drogowych trwających dłużej niż 8 godzin).

W razie braku planu awaryjnego:

- jeżeli miejsce przeznaczenia zwierząt jest oddalone o 2-3 godziny podróży, należy skontaktować się z odpowiedzialną osobą w miejscu przeznaczenia / organizatorem, aby dopilnować, żeby na miejscu dostępny był lekarz weterynarii lub
- jeżeli miejsce przeznaczenia jest nieosiągalne w ciągu maksymalnie 3 godzin, należy skontaktować się z organizatorem przewozu, lokalnymi służbami weterynaryjnymi lub policją, aby dopilnować wyładowania zwierząt w najbliższym możliwym miejscu, np. w punkcie kontrolnym, awaryjnym punkcie wyładunku lub w rzeźni.
- UWAGA: plan awaryjny powinien być dostępny w odniesieniu do wszystkich rodzajów transportu (zob. przykłady w załącznikach III i IV)

Po przybyciu na miejsce przeznaczenia

- Dorosłe bydło, które nie jest w stanie stać, nie może zostać usunięte ze środka transportu bez spowodowania dodatkowego cierpienia.
- Jeżeli zwierzę nie może stanąć, musi otrzymać pomoc medyczną, zostać ogłuszone lub uśmiercone na miejscu, np. wewnątrz pojazdu.

Załącznik III

Szablon planu awaryjnego dla przewoźnika typu 2

Należy wypełnić niniejszy plan awaryjny i przesać na poniższy adres wraz z formularzem wniosku o zezwolenie dla przewoźnika typu 2:

Ten ogólny plan awaryjny musi zostać wypełniony przez przewoźnika.

Sekcja 1 – Dane teleadresowe

Nazwa przewoźnika:	
Adres:	
Nr telefonu kontaktowego:	
Adres e-mail:	

Sekcja 2 – Co zrobić w nagłym przypadku i z kim się skontaktować w razie:

1	Awarii pojazdu	
2	Wypadku drogowego, zamknięcia drogi lub złych warunków pogodowych	
3	Zawieszenia usług przewozy promem/transportem wahadłowym	
4	Konieczności wybrania zmienionej trasy	
5	Konieczności poczynienia ustaleń w odniesieniu do zwierząt, które trzeba przenieść do innego pojazdu	
6	Zachorowania zwierząt podczas podróży	
7	Konieczności poddania zwierząt eutanazji	
8	Wystąpienia skrajnych temperatur (wysokich lub niskich)	
9	Potwierdzenia wystąpienia chorób podlegających obowiązkowi zgłaszania na obszarze, przez który odbywa się transport	

Sekcja 3 – Podpis

Podpis przewoźnika			Data	
Nazwa (WYDRUKOWANA)				

Załącznik IV

Szablon planu awaryjnego na potrzeby planowania podróży

Należy wypełnić niniejszy plan awaryjny i przesać na poniższy adres wraz z sekcją 1 swojego dziennika podróży:

Plan awaryjny musi być wypełniony przez przewoźnika bydła, owiec, kóz, świń i niezarejestrowanych koni w odniesieniu do przejazdów trwających ponad 8 godzin do innych państw członkowskich UE lub do państw trzecich.

Sekcja 1 – Dane teleadresowe

Imię i

1	W miejscu wyjazdu	
2	W miejscu przeznaczenia	
3	U pośrednika / organizatora	
4	U przewoźnika	
5	W punktach kontroli (w stosownych przypadkach)	

Dane kontaktowe i nr telefonu:

6	Firm promowych, jeśli podróż obejmuje przeprawę przez morze	
7	Lokalnego urzędu ds. zdrowia zwierząt właściwego dla miejsca wyjazdu	
8	Lokalnego urzędu ds. zdrowia zwierząt właściwego dla miejsca wyjazdu ze Zjednoczonego Królestwa	
9	Lekarza weterynarii w miejscu wyjazdu	
10	Organu lokalnego właściwego dla miejsca wyjazdu	
11	Organu lokalnego właściwego dla miejsca wyjazdu ze Zjednoczonego Królestwa	
12	Policji	
13	RSPCA i szkockiego SPCA oraz ich odpowiedników	

Sekcja 2 – Podpis

Podpis przewoźnika			Data	
Nazwa (WYDRUKOWANA)				

W razie wątpliwości

nie transportuj zwierzęcia!

